

POSTANOWIENIE

Dnia 26 lipca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie z wniosku K.N.

przy uczestnictwie „P.” Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. i G.H.

o ustanowienie służebności przesyłu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 lipca 2018 r.,

zażalenia uczestnika postępowania „P.” Spółki

z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

na postanowienie Sądu Okręgowego w L.

z dnia 4 października 2017 r., sygn. akt II Ca [...] /17,

**oddala zażalenie i pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach
postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym
postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy [...] w L. oddalił wniosek K.N. o ustanowienie na rzecz uczestnika „P.” sp. z o.o. w W. służebności przesyłu na nieruchomości położonej w K., a stanowiącej działki ewidencyjne nr 740/18, 740/19, 740/26 i 740/29 (w odniesieniu do działki nr 740/13 postępowanie zostało umorzone) i zasądził od wnioskodawcy na rzecz uczestnika kwotę 240 zł tytułem kosztów postępowania.

W uzasadnieniu ustalił, iż wnioskodawca jest właścicielem nieruchomości składającej się z działek nr 740/18, 740/19, 740/20, 740/25, 740/26, 740/28, 740/29 położonych w K. Do 2015 r. wnioskodawca był też właścicielem działki nr 740/13.

W dniu 31 lipca 1991 r. Gmina K. oraz Społeczny Komitet Budowy Gazociągu jako inwestorzy uzyskali pozwolenie na budowę sieci gazowej w K.. W dniu 13 listopada 1991 r. miał miejsce techniczny odbiór gazociągu średniego ciśnienia we wsi K. przez „P.” w W.. Przekazanie do eksploatacji odbyło się nieodpłatnie. Gazociąg przebiega m.in. przez działki nr 740/18, 740/19, 740/26 i 740/29. Wnioskodawca widział jak były prowadzone prace budowlane i wiedział o gazociągu przed zamieszkaniem na tej nieruchomości.

„P.” w W. przekształciło się w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa „P.” S.A., z której w dniu 31 grudnia 2002 r. zostało wydzielonych sześć spółek dystrybucyjnych w tym „K.” sp. z o.o. w T. Oddział Zakład Gazowniczy w L.. W dniu 1 lipca 2013 r. nastąpiło przejęcie m.in. „K.” sp. o.o. w T. przez „P.” sp. o.o. w W.. Z kolei w dniu 12 września 2013 r. dokonano wpisu w KRS o zmianie nazwy tej spółki na „P.” sp. o.o. w W..

W ocenie Sądu pierwszej instancji poprzednik prawny uczestnika z dniem 14 listopada 2011 r. nabył przez zasiedzenie (jako posiadacz w dobrej wierze) służebność przesyłu obciążającą opisaną wyżej nieruchomość wnioskodawcy.

W wyniku apelacji wnioskodawcy Sąd Okręgowy w L. uchylił postanowienie Sądu Rejonowego [...] w L. w części oddalającej wniosek oraz zasądzającej koszty postępowania i w tym zakresie sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego

rozpoznania. Sąd drugiej instancji uznał, że Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy, gdyż błędnie uwzględnił podniesiony przez uczestnika zarzut nabycia służebności przesyłu przez zasiedzenie, a w konsekwencji zaniechał zbadania materialno-prawnej podstawy zawartego we wniosku żądania. Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska Sądu Rejonowego, że uczestnik i jego poprzednicy prawni byli posiadaczami przedmiotowej nieruchomości w zakresie korzystania ze znajdujących się na niej urządzeń przesyłowych w dobrej wierze. Uczestnik wejście w posiadanie służebności w dobrej wierze uzasadniał uzyskaniem przez inwestora pozwolenia na budowę, z którego wywodził, iż wnioskodawca wyrażając zgodę na przebieg gazociągu zobowiązał się do nieodpłatnego użyczenia tej nieruchomości na czas istnienia potrzeby utrzymania gazociągu. Według Sądu Okręgowego z przedstawionych przez uczestnika dokumentów nie wynika, by wnioskodawca wyrażał zgodę na budowę gazociągu. Wnioskodawca zeznał, iż nie był zawiadamiany jako właściciel o budowie, a jedynie wyraził zgodę na podłączenie instalacji gazowej w jego budynku, w którym zamieszkał w 1996 r. Poza tym, tytuł do posiadania służebności gruntowej, w tym także o treści służebności przesyłu, nie może wynikać ze stosunku obligacyjnego wykreowanego umową najmu, dzierżawy, ani także z rzeczowego prawa użytkowania. Decyzje budowlane nie tworzą tytułu prawnego do korzystania z cudzej nieruchomości, w tym w zakresie treści służebności przesyłu. Czym innym bowiem jest uzyskanie prawa do dysponowania nieruchomością w celu przeprowadzenia inwestycji, a czym innym jest prawo do stałego korzystania z instalacji gazowej oraz z nieruchomości, przez którą instalacja ta przebiega, polegające na prowadzeniu prac o charakterze konserwacyjnym, czy też dokonywaniu napraw w razie wystąpienia awarii, które zakłada konieczność zapewnienia na przyszłość swobodnego dostępu do tych urządzeń.

W zażaleniu uczestnik zaskarżając postanowienie Sądu drugiej instancji w całości wniósł o jego uchylenie. Zarzucił naruszenie art. 386 § 1, 4 i 6 k.p.c. wskutek uznania, iż Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. W uzasadnieniu wskazał, że stwierdzenie zasiedzenia służebności stanowiło merytoryczną przeszkodę ewentualnego uwzględnienia wniosku o ustanowienie służebności przesyłu. Jakkolwiek Sąd Okręgowy miał prawo przyjąć odmienne

niż Sąd Rejonowy stanowisko dotyczące oceny ziszczenia się przesłanek zasiedzenia, jednakże wykluczało to możliwości prowadzenia przez Sąd drugiej instancji postępowania rozpoznawczego i orzeczenia stosownie do wyników odpowiednio uzupełnionego postępowania dowodowego (art. 382 k.p.c.).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu wywołanym zażaleniem strony, skierowanym na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c. przeciwko uchyleniu przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania, ocenie podlega jedynie prawidłowość zakwalifikowania przez sąd odwoławczy określonej sytuacji procesowej jako odpowiadającej powołanej przez ten sąd podstawie orzeczenia kasatoryjnego. Ocena ta nie obejmuje natomiast zarówno merytorycznego stanowiska prawnego sądu drugiej instancji, jak i prawidłowości zastosowania przepisów prawa procesowego, które nie odnoszą się do kwalifikacji powstałej sytuacji procesowej w kontekście przesłanek z art. 386 § 4 k.p.c. Oznacza to, że Sąd Najwyższy sprawdza jedynie, czy rzeczywiście doszło do nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy, albo czy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2013 r., II CZ 79/13, nie publ., z dnia 24 stycznia 2014 r., V CZ 87/13, nie publ., z dnia 22 lipca 2015 r. I UZ 6/15, nie publ.). Wszelkie inne wady, dotyczące naruszeń prawa materialnego, czy też procesowego (poza nieważnością postępowania - art. 386 § 2 k.p.c.), nie uzasadniają uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Wszystkie tego rodzaju braki powinny być w systemie apelacji pełnej załatwiane bezpośrednio w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 141/12, nie publ.; z dnia 2 października 2014 r., IV CZ 68/14, nie publ.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, nierozpoznanie istoty sprawy zachodzi wówczas, gdy sąd pierwszej instancji nie odniósł się do tego, co było przedmiotem sprawy, lub gdy zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, niezasadnie uznając, że konieczność taka nie zachodzi ze względu

na występowanie materialno-prawnych lub procesowych przesłanek, które unicestwiają roszczenie (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 września 1998 r., II CKN 897/97, OSNC 1999, nr 1, poz. 22, z dnia 13 marca 2014 r., I CZ 10/14 i z dnia 6 sierpnia 2014 r., I CZ 48/14, nie publ.). Nierozpoznanie istoty sprawy ma miejsce także w razie dokonania przez sąd pierwszej instancji oceny prawnej żądania bez ustalenia podstawy faktycznej, co wymagałoby czynienia kluczowych ustaleń po raz pierwszy w instancji odwoławczej; respektowanie uprawnień stron wynikających z zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego uzasadnia w takich wypadkach uchylenie orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2012 r., I CZ 168/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 68, z dnia 23 września 2016 r., II CZ 73/16, nie publ., z dnia 8 marca 2017 r., IV CZ 126/16 nie publ. i z dnia 8 marca 2017 r., IV CZ 130/16, nie publ.).

Oddalenie przez Sąd Rejonowy wniosku o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem nastąpiło wskutek uwzględnienia zarzutu nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Odmienne ocena tego zarzutu dokonana przez Sąd Okręgowy uzasadniała orzeczenie kasatoryjne z przekazaniem sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, bowiem w takim układzie procesowym nie doszło do rozpoznania przez Sąd pierwszej istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

W tym stanie rzeczy, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania zażaleniowego w oparciu o przepisy art. 108 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.

jw

at